

LISZT FERENC

A

Fantázia és fuga az „Ad nos, ad salutarem undam” korál témájára R.380 28'53"
Fantasia and Fugue on the choral „Ad nos, ad salutarem undam”

B

1. Evocation a la Chapelle Sixtine R.400 „Miserere” d'Allegri et „Ave verum corpus” de Mozart	14'12"
2. Trauerode R.390/2 Gyászóda	9'07"
3. Nun danket alle Gott R.408	6'03"

Zsuzsa Elekes

a budapesti Mátyás-templomban Rieger-organáján /
on the Rieger organ of Matthias Church Budapest

Elekes Zsuzsa a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti főiskolán végezte tanulmányait Lehotka Gábor és Gergely Ferenc tanítványaként, ahol 1978-ban kitüntetéssel szerzett orgonaművészi és zongoratanári diplomát. 1978–1980-ig Lipcsében tanult tovább Hannes Kästnernél, a Tamás-templom orgonistájánál. Neves orgonaművészek mesterkurzusain vett részt (J. E. Köhler, J. Guillou, M. C. Alain, M. Radulescu, L. Tagliavini). 1978-ban a budapesti I. Nemzetközi Liszt Ferenc Orgonaverseny II. díját, 1979-ben a „Prágai Tavasz” Nemzetközi Orgonaverseny III. díját nyerte el. 1980-ban a VI. Nemzetközi J. S. Bach-verseny győztese lett Lipcsében. Azóta Európa számos országában szerepelt sikerrel. Első Hungaroton lemezén J. S. Bach orgonaműveivel mutatkozott be (SLPX 12389).

Zsuzsa Elekes studied under Gábor Lehotka and Ferenc Gergely at the Liszt Ferenc Academy of Music, and graduated with distinction as an organist and piano teacher in 1978. She continued her studies, until 1980, under Hannes Kästner, organist of St Thomas's Church in Leipzig. She attended master classes by noted organists (J. E. Köhler, J. Guillou, M. C. Alain, M. Radulescu and L. Tagliavini). In 1978 she won second prize at the First International Liszt Ferenc Organ Competition in Budapest. In the following year she came third in the "Prague Spring" International Organ Competition, and in 1980 first in the Sixth International J. S. Bach Contest in Leipzig. Since then she has had successful appearances in a number of European countries. Her first record on the Hungaroton label features organ pieces by J. S. Bach (SLPX 12389).

Although the „Ad nos, ad salutarem undam” – *Fantasia and Fugue* is Liszt's first organ work, it is perhaps, unsurpassed in its monumentality and wealth of invention, particularly when one considers that it is based on a single theme. He composed it in 1850, borrowing a melody from Meyerbeer's opera, *The Prophet*. The first performance was given by a pupil of Liszt's A. Winterberger, in his presence at the inauguration in 1855 of the organ of Merseburg Cathedral. The first section opens majestically, in dark, gloomy tones with variations in different moods—meditative, freer and then sweeping and martial working up to a *fortissimo* climax. The second section (*Adagio*) is intimate music in which the basic key of C minor is followed by the melody in F sharp major, and a tone of light and wakening. This middle section, perhaps, provides the performer with the most possibilities for shaping, the only limits being the number of sounds an organ can produce. The third section is introduced by stormy diminished chords of thunder. Every note is replete with tension, and their chromaticism points far beyond the sound world of Romanticism. This is followed by a treatment of the theme in fugue form, which leads into a finale of a full, orchestral sound culminating a closing chorale. In this chorale all is clarified, and as a counterpoint to the dark sounds, light radiates from every chord (C major), so offering the listener a catharsis worthy of the greatness of the work.

For a long time Gregorio Allegri's *Miserere* was among the special Easter Week pieces performed in the Sistine Chapel, and it was not permitted to make copies of it. On April 11, 1770 Mozart, at the age of 14, listened to this nine-part choral work during his tour of Italy, and noted it down from memory. This occurrence is remembered in the work *Evocation a la Chapelle Sixtine*. „*Miserere*” d'Allegri et „*Ave verum corpus*” de Mozart. In a letter of his Liszt described the conceptual content of this four-section organ fantasia, which dates from 1862: „... In the *Miserere* the misery and anguish of man find voice; in *Ave verum corpus* the eternal and infinite mercy and all-embracing grace of God answers in song. This touches upon the highest and most sublime mystery, the one which reveals the victory of God's Love over Evil and over Death.”

Liszt composed his *Trauerode* in 1860 to the memory of his dead son, setting the Abbé Lamennais' poem „*Les Morts*”. (The ode has got a transcription for orchestra and piano alike.) Melodic fragments of doubt or hope rarely cut into the basically melancholy, grieving tone at the beginning of this meditative work. Through a tremendous intensification of dynamics, the climax gives a sense of unalterable reality, and is followed by the precipitous return of the refrain, which is dissolved in the notes of pure faith: „*Heureux les morts qui meurent dans le Seigneur!*” (Happy are the dead who die in the Lord!)

Liszt wrote his *Nun danket alle Gott* in 1883 in Weimar, for the inauguration of the great Walcker organ of Riga Cathedral. The first section is marked by unexpected shifts of harmony and key of a kind frequent in Liszt's late works; the solemn choral melody is repeated twice. In the middle section the same melody takes on a *cantabile piano* character, and is lent variety by echo effects, in accordance with the work's purpose of introducing the new instrument. After the recapitulation, the work ends with a short stretto of increasing speed, which has a bell-like pedal movements.

Zsuzsa Elekes

Notes in English
Présentation en français
Deutsche Notizen

Az „*Ad nos, ad salutarem undam*” fantázia és fuga annak ellenére, hogy Liszt legelső orgonaműve, monumentalitásában, ötletgazdagságában – különösen, hogy végig csak egy témán alapul – talán fölülmúlhatatlan. Az 1850-ben Meyerbeer „*Próféta*” című operájának egyik dallamára komponált mű 1855-ben hangzott el először a merseburgi Dóm orgonájának avatásakor, egy Liszt-tanítvány, A. Winterberger előadásában, a szerző jelenlétében. Sötét, komor színekkel, méltóságteljesen indul az első rész. Különböző hangulatú: meditatív, könnyedebb, majd indulószerű, lendületes variációkon keresztül bontakozik ki a *fortissimo* tetőpont. A második szakasz (*Adagio*) bensőséges zene, melyben a c-moll alaphangnem után Fisz-dúrban a fény, az ébredés hangján szólal meg a dallam. A művész számára talán ez a középső rész adja a legtöbb formálási lehetőséget, melynek csak az orgona hangszíneinek korlátozott száma szabhat határt. Viharos szűkített akkordok, mennydörgés vezeti be a harmadik szakaszt. Feszültséggel teli hangok, kromatikus lefutás – mindez messze túlmutat a romantika hangzásvilágán. Ezt követi a téma fúgaformában való feldolgozása, mely nagyzenekari hangzású fináléba és végül a zárókorálba torkollik. Ebben a korálban minden megtisztul, a sötét hangzások ellenpontjaként fény árad minden akkordból (C-dúr), a mű nagyságához méltó katarzist adva a hallgatóknak.

Gregorio Allegri *Miserere*je hosszú ideig a Sixtusi kápolna kiváltságos nagyheti darabjai közé tartozott és nem volt szabad lemásolni. Mozart 14 évesen (1770. április 11-én, olaszországi hangversenyútja során) végighallgatta és emlékezetből lekottázta a 9 szólamú kórusművet. Ezt a történetet idézi fel az *Evocation a la Chapelle Sixtine*, „*Miserere*” d'Allegri et „*Ave verum corpus*” de Mozart című kompozíció. Az 1862-ben készült négyrészes orgonafantázia eszmei tartalmáról így ír Liszt egyik levelében: „Az ember nyomorúsága és aggodalmai sírnak a *Miserere*ben; Isten végtelen irgalma és meghallgató kegyelme válaszol és énekel az *Ave verum corpus*ban. Ez a legmagasztosabb misztériumokat érinti – azt, ami a Gonoszon át és a Halálon diadalmaskodó Szeretetet fedi fel előttünk.”

Az 1860-ban keletkezett *Trauerode* (Gyászóda) című kompozíciót (amelynek zenekari és zongoraváltozata is van), Liszt meghalt fia emlékére komponálta Lamennais abbé „*Les Morts*” (Halottak) című költeménye alapján. A meditatív mű elejének borongós, fájdalmas alaphangszínebe csak olykor vág bele a kételkedés vagy a remény dallamfoszlánya. Óriási dinamikai fokozással a megmásíthatatlan valóság érzetét kelti a tetőpont, mely után a tiszta hit hangjaiba olvadva szakadékszerűen csendül vissza végül a mű refrénje: „*Heureux les morts qui meurent dans le Seigneur!*” (Boldogok a halottak, akik az Úrban hálnak meg!)

A *Nun danket alle Gott* című művet Liszt a rigai Dóm nagy Walcker-orgonájának avatására írta 1883-ban, Weimarban. Liszt időskori alkotásaiban gyakori váratlan harmónia- és hangnemváltások jellemzik az első szakaszt, melyben kétszer ismétlődik az ünnepélyes koráldallam (magyar szövegének kezdete: „Most jertek, áldjuk Öt!”). A középső részben ugyanez a dallam *piano-cantabile* jelleget ölt, echo hatások teszik változatossá – a hangszerbemutatói célnak megfelelően. A visszatérés végén rövid, egyre gyorsuló strettával és harangszerű pedálmozgással zárul a mű.

Elekes Zsuzsa

© HCD 12749-2 © MK 12749
Made in Hungary © 1986 HUNGAROTON

Zenei rendező / Recording producer: László Beck
hangmérnök / Balance engineer: István Berényi
A borítón: A budapesti Mátyás-templom orgonája (MTI)
Front cover: The organ of Matthias Church, Budapest (MTI)
Művészfotó / Photo of the artist: Zsuzsa Konecz
Grafika / Design: Éva Kórodi